

Другог марта председник Русије Дмитриј Медведев примио је у својој резиденцији у подмосковљу несвакидашњег госта: био је то Михаил Сергејевич Горбачов, први и последњи председник Савеза Совјетских Социјалистичких Република. Повод је био јубилеј Горбачова- 80 годишњица његовог рођења.

-Већ неколико сати живим у новој деценији- покушао је да се нашали Горбачов.

-Да, то је по медицинским показатељима, осмехнуо се руски предсендик.

-Имам осећај да живим свој али и нечији туђ живот. Ситуација није проста- сетно је приметио Горбачов. Предстоји ми четртва операција на кичми.

-Бог ће помоћи- утешио га је руски председник и уручио му пригодни поклон. Рекао је да ће главна награда поводом јубилеја бити уручена Горбачову на свечаности у Кремљу. Медведев је, наиме, доделио Горбачову највише руско одликовање- Орден Андреја Првозваног. „То ће бити симбол уважавања државе којом сте руководили. Ви сте управљали нашом земљом у врло сложенем, драматичном периоду. То је био оргоман напор”- рекао је Медведев.

Обавештени извори кажу да је сусрет Медведева и Горбачова био кратак али срдчан. Био је то сусрет младог председника Русије, човека у пуној физичкој и психичкој снази, и бившег лидера велике државе коме се осам прохујалих деценија, током којих се много што- шта дешавало, видљиво одражавају на лицу и у читавој појави. Јубилеј Горбачову честитао је и премијер Владимир Путин. Он је у поздравном телеграму написао: „У нашој земљи, и далеко ван њених граница, ви сте познати као један од великих државника савремености који су осетно утицали на ток светске историје и много учинили за јачање ауторитета Русије”.

Животни пут Михаила Сергејевича почео је за оно време доста уобичајено. Рођен је у сељачкој породици у селу Приволноје у житородном Ставропољском крају. Прву рубљу зарадио је 1945 године као помоћник комбајнера. Две године касније, 16-годишњи сада већ комбајнер Михаил Сергејевич због одличних жетвених резултата добио је орден за радне заслуге.

Набрајање свих послова којим се бавио и положаја које је заузимао одвело би нас сувише далеко. Навешћу само оно што сматрам најважнијим.

Дипломирао је права на престижном Московском држаном унивежитету (МГУ). Знатно касније ванредно је завршио и економски факултет- смер за пољопривреду.

Већ 1955 године ушао је у политику као активиста Комсомола. На врх политичке лествице попео се 11. марта 1985 године када је на ванредном пленуму ЦК КПШ изабран за генералног секретара.

У периоду 1985- 1988увео је радикалне промене у унутрашњој политици и међународној оријентацији, познатим под именом „перестројка” и „гласност”. Петнаестог марта 1990 године изабран је за првог председника ШСР. Он је први и уједно последњи председник Совјетског Савеза у читавој његовој историји.

Животни пут Михаила Сергејевича почео је за оно време доста уобичајено. Рођен је у сељачкој породици у селу Приволноје у житородном Ставропољском крају. Прву рубљу зарадио је 1945 године као помоћник комбајнера. Две године касније, 16-годишњи сада већ комбајнер Михаил Сергејевич због одличних жетвених резултата добио је орден за радне заслуге.

Двадесет и петог децембра 1991, после потписивања Бјеловешких уговора, Горбачов је дао оставку на председнички положај и потписао декрет о предаји управљања старешким нуклеарним оружјем Борису Јељцину.

Године 1990 додељена му је Нобелова награда за мир. Носилац је такође огромног броја совјетских и међународних награда и признања.

После смрти супруге Раисе Максимовне, септембра 1999 године, која је играла значајну улогу у животу Михаила Сергејевича и за којом он до данас веома жали, бивши совјетски лидер се сасвим ослонио на породицу- ћерку Ирину, унуке Ксенију и Анастасију и праунука Александра.

То је само делић онога шта је Горбачов за све време свог политичког живота радио и које је функције заузимао. Од оних, нестандартних, поменуо бих такође само неке. Играо је самога себе у филму Вима Вендерса „Тако далеко, а тако близу” (1993). Неколико година касније снимио је документарни филм Леонарда ди Каприја „Једанаести час” о проблемима човекове околине. Године 1997 снимао је рекламне спотове пицерије „Пижа Хут” а неколико година касније рекламирао је производе од коже „Луис Вуиттон”. Нешто раније, добио је награду „Греми” за озвучавање музичке бајке Сергеја Прокофјева „Петја и вук” заједно са Софијом Лорен и Билом Клинтонем. Горбачов је образложио ове делатности финансијским потребама „Фонда Горбачов”.

Животни јубилеј поново оживео лик и дело Михаила Сергејевича у руским и светским медијима. И поново, како се могло и очекивати, једни га кују у звезде и називају „човеком епохе”(угланом на западу) , а други (претежно у Русији) дају му епитет човека-рушитеља и назначавају као главног кривца за распад Совјетског Савеза.

„Зивот, судбина, биографија, грешке, заблуде, и деловање Горбачова су добро познати”- каже политички коментатор Николај Троицкиј. „Као практично и сваки реформатор, он није заслужио жарку љубав грађана земље којом је руководио. Тим пре што су његове реформе довеле до распада Совјетског Савеза. Међутим, уопштено гледајући, поготову у Европи, његова личност се оцењује у већој мери у позитивном, него у негативном контексту. У сваком случају, он је ушао у сторију као човек који је успео да измени свет”.

Животни јубилеј поново оживео лик и дело Михаила Сергејевича у руским и светским медијима. И поново, како се могло и очекивати, једни га кују у звезде и називају „човеком епохе”(угланом на западу) , а други (претежно у Русији) дају му епитет човека-рушитеља и назначавају као главног кривца за распад Совјетског Савеза.

Михаил Сергејевич је веома ризиковао. Иако је задржао за себе положај генералног секретара, значајно је ослабио партијску вертикалу. Тим пре што је на његову иницијативу Конгрес народних депутата лишио партију статуса „руковеће усмеравајуће снаге” бришући из статуте тачку која се на то односи.

Горбачој је снажно „заталасао чамац”совјетске државе- каже руски аналитичар. Тако снажно да се на крају крајева и сам није одржао на месту кормилара па је све потонуло. Без носеће конструкције под називом КП Совјетског Савеза, та држава није могла да постоји. Разуме се да Горбачов није рачунао на такво финале. Када је почео „перестројку”, није могао схватити чиме ће да се заврши тај процес.

У сваком случају, Михаил Сергејевич је започео и наставио реформе искључиво по сопственој иницијативи. И до дан данас за то не жали, иако су те реформе уништиле и његову политичку каријеру.

Аналитичар закључује да је Горбачов знао ту каријеру достојно да заврши без великих потреса, односно отворених сукоба и људских жртава. То је безусловна заслуга 80-годишњег слављеника. Он је био реформатор али не и револуционар. За то му треба рећи- велико хвала.

Први заменик руководиоца фракције „Јединствена Русија” Татјана Јаковљева сматра да је Горбачов успео да измени менталитет совјетског човека. Зато се са правом може рећи да је Горбачов- човек епохе.

Руководилац партије „Јаблоко” Сергеј Митрохин назвао је Горбачова „сјајном историјском личности”. Главна његова историјска улога је у томе што нам је дао слободу- каже Митрохин.

Сасвим супротне оцене дају левичарске, али и неке друге личности, у чему предњаче комунисти и либерал- демократи који сматрају да је политика Горбачова нанела огромну штету совјетској држави и у коначном резултату је разрушила.

Тешко је наћи у нашој историји 20 века фигуру која је земљи нанела толико штете као што је то Горбачов- каже функционер КПРФ Иван Мељников. Он је уништио много тога што су градила цела покољења, за шта су људи плаћали животом. Уз његово име увек ће стајати реч „издајник”.

Сасвим супротне оцене дају левичарске, али и неке друге личности, у чему предњаче комунисти и либерал- демократи који сматрају да је политика Горбачова нанела огромну штету совјетској држави и у коначном резултату је разрушила.

Лидер Либерално- демократске партије Владимир Жириновски назвао је Горбачова „рушитељем совјетске цивилизације”. Пожелео му је дуг живот, позвао да се врати у свој завичај одакле је дошао и да се извини за разбијање Совјетског Савеза.

„Тако разрушити земљу није успело до сада ни једном владару. Чак су се и најкрвавији ратови завршавали и армије се враћале кућама. Горбачов је успео да уништи другу по снази државу у свету која је практично била равна Америци. И то је урадио без икаквих војних дејстава, изнутра, као „пета колона,” и „тројански коњ”- рекао је Жириновски новинарима.

„Желео бих да Михаил Сергејевич поживи још онолико година колико му је природа дала, да нађе место не у Лондону него у Москви и да изјави дубоко извињење руском

народу. Да би искајао своје грехове и отишао у своје село Приволноје одакле је и дошао”.

Жириновски не помиње Лондон тек тако. Објављено је, наиме, да ће главна свечаност поводом 80- годишњице рођења „човека који је изменио свет” бити одржана 30. марта у Лондону где ће тим поводом бити одржан посебан међународни скуп и бити установљена нова награда „За допринос развоју савремене цивилизације”. Иницијатори установљавања „Премије Михаила Горбачова” су познате личности међу којима су Арнолд Шварценегер, Боно, Хју Грант, Хозе Карерас, Бјанка Џагер, Катрин Данев, Заха Хадид, Андреј Макаревич, Владимир Познер. Учесници су такође Форум добитника Нобелове награде за мир, Међународни зелени крст и Форум нове политике. Награда ће се уручивати сваке године за допринос развоју савремене цивилизације, културе, науке и технологије.

У самој Русији, према резултатима социолошких истраживања, половина грађана се равнодушно односи према Горбачову. Они који позитивно мисле о њему наводе пре свега установљивање демократских слобода. Већина грађана међутим, има о њему негативно мишљење. Замера му се у првом реду распад земље (31 одсто) општа деградација (5 одсто) немири (3 одсто) затим увођење купона за снабдевање, „продаја земље западу” и друго.

У самој Русији, према резултатима социолошких истраживања, половина грађана се равнодушно односи према Горбачову. Они који позитивно мисле о њему наводе пре свега установљивање демократских слобода. Већина грађана међутим, има о њему негативно мишљење. Замера му се у првом реду распад земље (31 одсто) општа деградација (5 одсто) немири (3 одсто) затим увођење купона за снабдевање, „продаја земље западу” и друго.

Источнонемачки руководиоци- Егон Кренц и други, оштро су му замерили што је издао некадашње пријатеље. „Где ти је савест”- упитао је Кренц Горбачова који је после рушења Берлинског зида дошао у Берлин да му се додели звање почасног грађанина. „Управо ти си давао наређења да се граница са западом штити свим могућим средствима, а сада када Ерих Хонекер труне у берлинском затвору, долазиш да примаш

повељу почасног грађанина”.

Горбачов се није обазирао на овај прекор Кренца. Не обазире се ни на замерке да се без икаквих услова сагласио са рушењем Берлинског зида и уједињењем Немачке. Томе су се зачудили и западни политичари. Зар није могао условити уједињење обавезом да ће источни део Немачке бити демилитаризован или да ће се запад одредити проширења НАТО пакта? Ништа од тога. Совјетска, односно руска армија стационирана у Источној Немачкој, у веома кратком року морала је да напусти своје базе и да се врати у земљу која је грцала у економским тешкоћама.

На једном ручку у прес центру у Москви, у веома уском кругу, обраћам се Горбачову и питам га како да га ословим: са „друже” или „господине”. „Како хоћете, то је ваш лични избор- одговара ми Горбачов. Прихватим и једно и друго”. Одлучио сам се за „друже”, али ипак у последњем тренутку мењам одлуку и обраћам му се са уобичајеним „уважајемј Михаил Сергејевич”. Он примећује моје двоумљење и каже: „ так правилно”.

Горбачов нашироко објашњава своје ставове. Каже да све што је урадио, урадио је по сопственој савести и у најбољој намери према земљи и народу. Оштро осуђује Бориса Јељцина с којим је био у сукобу. Земљу су растурили и упропастили они који су роварили против њега и желели власт по сваку цену, па и по цену рушења државе. Запад је, пак, убрзо „променио ћурак” и почео да се понаша као победник у хладном рату, понижавајући Русију и поигравајући се са Јељцином.

Образложење Горбачова изгледа ми логично, али не звучи потпуно уверљиво.

Слушам од обичних Руса разне, углавном негативне коментаре. Шта, Борису Јељцину споменик у Свердловску, а Горбачову највише одликовање Русије- каже ми саговорник. Зар споменик и највиша награда људима одговорним за рушење велике државе, сраман пораз у хладном рату и страховиту деградацију земље деведесетих година?

Многи не мисле тако, па ни људи из највишег врха. Председник Медведев скакако не би примао Горбачова и доделио му највише руско одликовање да га сматра несрећом за Русију и руски народ.

По свему судећи, ни око Горбачова, као ни око Јељцина, историја није рекла последњу реч. Временска дистанца је можда исувуше кратка за веродостојну оцену коју би сви прихватили.